

Potrivit Programului-directivă de cercetare științifică, sarcini deosebit de însemnate revin științelor politice și juridice întrucât, după cum se subliniază de altfel în toate documentele adoptate la congres, întreaga dezvoltare economico-socială a țării este indisolubil legată de creșterea rolului conducător al partidului și de perfecționarea continuă a conducerii societății, de adâncirea democrației socialiste, de crearea celor mai favorabile condiții pentru afirmarea autoconducerii muncitorești, pentru participarea largă și activă a maselor la adoptarea tuturor deciziilor. Perfecționarea și funcționarea în cele mai bune condiții a instituțiilor democratice create în toate componentele organismului nostru social implică și necesită aportul susținut al cercetării științifice. Sint sarcini de mare răspundere, care cer eforturi creatoare din partea tuturor cercetătorilor și cadrelor didactice ce desfășoară activitate științifică în aceste domenii și care vor trebui să fie onorate cu devotament și înaltă competență.

CONTRIBUȚIA CERCETĂRII ECONOMICE LA APROFUNDAREA CUNOAȘTERII LEGITĂȚILOR DEZVOLTĂRII ECONOMICO-SOCIALE

Nicolae N. Constantinescu

Tudorel Postolache

Cum era și firesc, cercetarea științifică românească pe tărîm economic a anilor '70 s-a desfășurat sub semnul marilor exigențe puse în fața ei de către dezvoltarea economică și socială a țării. Marcată de Congresele X și XI ale Partidului Comunist Român și de Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, adevărat tratat teoretic și aplicativ de materialism dialectic și istoric creator, gîndirea economică românească s-a afirmat cu putere pe plan național și internațional prin istoricele documente elaborate de partid și opera de largă respirație a președintelui Nicolae Ceaușescu. În intervalul care s-a scurs au fost elaborate astfel de teorii încheiate ca cea a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării spre comunism, a noii ordini economice internaționale, a învingerii stării de subdezvoltare economică etc. De o mare valoare cognitivă și aplicativă sînt cele 8 volume de culegeri tematice din gîndirea economică a secretarului general al partidului apărute în ultimul an. Marile merite ale secretarului general în opera de creație economică au fost sintetizate în lucrarea colectivă intitulată *Economia României socialiste în opera președintelui Nicolae Ceaușescu*.

Strategia cercetării economice în acești ani a pornit de la sarcina indicată de partid potrivit căreia *științele economice și sociale trebuie să acționeze într-o măsură mult mai mare pentru studierea, cunoașterea și înțele-*

gerea legităților generale ale dezvoltării societății și, cu deosebire, pentru aplicarea acestora la condițiile concrete ale României.

În concordanță cu sarcinile trasate, principalele domenii ale cercetării economiei socialiste au fost problemele fundamentale ale teoriei economice, cele ale schimbărilor structurale și ale ritmului de dezvoltare sub influența revoluției științifice și tehnice și a creșterii rolului factorilor intensivi, problemele sistemicii eficienței economice, ecologice și sociale a creșterii, optimul economico-social, mecanismul economico-financiar, problemele prognozei economice și ale perfecționării planificării, teoria unităților economice socialiste, economia protecției mediului natural, cooperarea economică internațională a țării etc. De un real folos în toată această activitate a fost asigurarea unei largi conlucrări între cadrele din unitățile de cercetare și cele din învățământul superior și producție prin înțemeierea Academiei de Științe Sociale și Politice dispunând de o secție de științe economice și prin crearea Institutului Central de Cercetări Economice.

O caracteristică a cercetărilor economice desfășurate o constituie fructificarea amplă a impulsului larg dat de către partid în frunte cu secretarul său general studiului contradicțiilor reale din viața economică și socială, acestea reprezentând izvorul mișcării, iar învingerea lor temporal optimă — cheia progresului continuu și rapid. Avînd, la început, ca domeniu de investigație economia națională, studiile s-au dezvoltat rapid și în planul economiei internaționale, proces impulsivat obiectiv de interacțiunile care există între economia mondială și celulele ei naționale, ca și de impresionanta politică internațională a României promovată de partidul nostru.

Abordarea sistemică a contradicțiilor a permis o mai bună desfășurare a acțiunii de depistare a acestora, ca și a dezvoltării modului în care se desfășoară, și a sporit eficacitatea efortului de stabilire a soluțiilor în vederea învingerii lor, ca și în elaborarea previziunilor economice. Au fost, astfel, studiate aspecte ale contradicțiilor ce se dezvoltă obiectiv între diferitele laturi ale relațiilor de producție și forțele de producție ce cresc impetuos, în reliefarea diferențelor de ritm în care se desfășoară respectivele procese și conexiunile corespunzătoare; drept urmare, au fost analizate contradicțiile generate de vechiul mecanism economico-financiar și sistemul său de comensurare a eforturilor și efectelor utile, trăsăturile noului mecanism economic adoptat și probleme ale perfecționării sale mai departe etc. În paralel, s-au extins studiile asupra unor contradicții concrete din sinul forțelor de producție, cum sînt cele dintre dimensiunile și calitatea bazei tehnice-materiale moderne de care dispunem, pe de o parte, și nivelul de folosire a ei, ca și nivelul de pregătire a forței de muncă, pe de altă parte, cele din sinul bazei materiale și, în primul rînd, între baza energetică și cea de materii prime și nevoile în continuă creștere ale economiei naționale, cele în structura producției privită prin prisma consumurilor de energie și, în genere, a consumurilor materiale, contradicții în mișcarea cercetării fundamentale, de dezvoltare și aplicative, între mișcarea procesului de inovație și viteza de aplicare în practică a realizărilor cercetării, contradicții în domeniul efortului făcut de economia națională și volumul și calitatea efectelor obținute etc.

Dacă studiul unității și luptei contrariilor arată problemele care se pun în mod obiectiv în fața economiei, cauzele și intensitatea lor, cercetarea sistemului legilor economice din economie și a realităților în care își desfășoară acțiunea permite desprinderea căilor și modalităților necesare de soluționare a problemelor. De aceea, în lumina sarcinilor indicate de partid, s-a pus un accent puternic pe studiul mai aprofundat al exigențelor legilor dezvoltării economice. Analiza evidențiază mecanismul general obiectiv de acțiune al acestor legi, și anume: sistemul nevoilor de consum productiv și neproductiv în volumul, structura și dinamica lor, sistemul intereselor economice caracteristice socialismului, sistemul stimulentei economice și raportul dintre stimulentele materiale și cei morali, sistemul de principii, forme și metode de organizare și conducere ce derivă obiectiv din primele trei sisteme și presupune realizarea lor în procesul creșterii economice. Cum era și firesc, în condițiile unei societăți extrem de dinamice, un loc important se acordă modalităților de asigurare a concordanței sistematice a relațiilor socialiste de producție cu nivelul în continuă creștere al forțelor de producție, depistarea principalelor direcții necesare și a priorităților de perfecționare a relațiilor de producție. De deosebit folos a fost în acest domeniu principiul stabilit mai de mult de partid potrivit căruia formele de organizare și conducere economică trebuie văzute nu ca ceva imuabil și dinamic, ci în continuă dependență de exigențele mereu în creștere ale dezvoltării impetuoase a forțelor de producție în țara noastră. Merită, totodată, evidențiat faptul că practica economică și, pe baza analizei sale, cercetarea științifică au pus în evidență principiul potrivit căruia întreaga operă de perfecționare a relațiilor de producție trebuie să stea sub semnul sporirii eficienței economice și sociale a întregii activități. În acest sens, cercetările au abordat într-o măsură crescândă problemele mecanismului economic și ale perfecționării lui, ale autogestunii unităților economice, democratismului economic socialist, autoconducerii muncitorești în contextul acestui democratism, perfecționării planificării economice, corelării echilibrului în profil de ramură cu cel în plan teritorial, optimului micro și macroeconomic, ca și ale sistemului de cuantificare a eforturilor și rezultatelor în economie etc. În acest context, numeroase studii sînt consacrate cercetării nu numai calitative, dar și cantitative a principalului grup de legi economice, în care intră legea economică fundamentală a socialismului, legea dezvoltării planice a economiei naționale, legea repartiției după muncă, legea creșterii neîntrerupte a productivității muncii sociale, legea valorii, legea dezvoltării cu precădere a producției mijloacelor de producție ș.a.m.d. Studiile întreprinse pun tot mai mult în centrul atenției legea economiei de timp ca primă lege economică a socialismului multilateral dezvoltat, cu atît mai mult cu cît economia de timp reprezintă însăși substanța și măsura eficienței economice, iar factorul timp este esențial în soluționarea tuturor problemelor contemporane, orice nesocotire a lui putînd duce la pierderi exponențiale. Pe această bază, tocmai, și în lumina necesității luării în considerare a exigențelor pieței interne și externe în opera de planificare, au sporit cercetările pe tărîmul legii valorii. Sînt supuse tot mai mult studiului dinamica mărimii și structurii valorii, prețurile, sistemul de interese și cel de stimulente exprimate în valoare și preț, modalitățile de învingere în favoarea econo-

miei noastre a contradicției dintre valoarea națională și cea internațională a mărfurilor etc.

Aplecînduse cu mai multă atenție asupra realităților interne și internaționale, participînd activ la realizarea strategiei partidului, cercetînd cu mai multă profunzime legile obiective și contradicțiile din economie, economiștii acordă o atenție sporită elaborării prognozelor economice și sociale. E de remarcă, cu acest prilej, faptul că, pe baza exigențelor exprimate de conducerea partidului, a fost împins mult orizontul prognozelor, în unele cazuri depășind anul 2000.

Analiza sistemului legilor economice obiective, împreună cu contradicțiile a căror modalitate de învingere o prefigurează, pune în relief faptul că depășirea contradicțiilor depinde atît de factorii de decizie, cît și de cei de execuție de la toate nivelurile și din toate compartimentele vieții economice. În același timp, este de remarcă că unele contradicții pot fi observate cu mai multă ușurință la nivelurile inferioare, iar altele la cele superioare, de unde și importanța unui flux informațional adecvat.

Toate acestea denotă că soluționarea și învingerea contradicțiilor necesită o vastă și sistematică participare la acțiune a tuturor membrilor societății și că lărgirea și adîncirea democratismului socialist constituie un mijloc de acțiune permanentă și eficace de sesizare a contradicțiilor, de observare rapidă a consecințelor lor, de discutare promptă și temeinică a soluțiilor ce se impun și de adoptare a deciziei optime, implicit de antrenare a tuturor la transpunerea în practică a acesteia. O dată mai mult, deci, se desprinde concluzia că, fiind proprietari ai mijloacelor de producție, producători și beneficiari ai producției, toți membrii societății, oricare ar fi locul lor de muncă sau în ierarhia socială, sînt purtătorii inițiativei și răspunderii economice, au dreptul și datoria de a participa la elaborarea și înfăptuirea politicii economice, de a cunoaște și utiliza cu competență și eficiență crescîndă legile economice obiective în opera de conducere. De aici și necesitatea, ce se amplifică odată cu caracterul tot mai pronunțat intensiv al economiei, de a ridica puternic nivelul conștiinței economice socialiste și de pregătire economică a tuturor membrilor societății, implicit de sporire a rolului științei economice în societatea noastră.

În acest plan și ținînd seama de nevoile generate de strategia economică promovată de partid în vederea transformării României într-o țară socialistă cu o dezvoltare economică medie, au fost realizate *lucrări de cercetare fundamentală* imbinat cu *lucrări avînd caracter aplicativ* în aproape toate verigile sistemului general al științelor economice: în domeniul *economiei politice* ca nucleu teoretic central, în *științele economice funcționale* (ca teoria planificării, știința financiară, statistica economică, economia muncii, conducerea economică etc.), în *științele economice de ramură* (economia industriei, economia agriculturii, economia comerțului etc.), în *știința unităților economice socialiste*, în *economia internațională*, în *științele istorico-economice*, în *științele economice de graniță sau de contact*

(cum sînt cibernetica economică, sociologia economică, protecția mediului natural etc.). Drept urmare, în deceniul care s-a scurs, a fost publicat un mare număr de lucrări economice, un impresionant număr de studii în revistele de specialitate, în presa noastră centrală ca și peste hotare. Au apărut, totodată, importante cursuri universitare pentru mai toate disciplinele economice.

Îmbinîndu-se cercetarea fundamentală cu cea avînd caracter aplicativ în perspectiva Congresului al XII-lea al P.C.R., principalele cercetări au vizat variante de ritm și de structură ale dezvoltării economiei noastre naționale în cincinalul 1981—1985, eficiența înzestrării tehnice a muncii, valorificarea superioară a resurselor materiale și umane din industrie și agricultură, optimizarea activității de organizare și conducere în unitățile agricole, problemele economice ale asimilării de produse noi, eficiența introducerii tehnicii noi, participarea României la diviziunea internațională a muncii și creșterea eficienței economice a comerțului exterior și a cooperării economice și tehnico-științifice internaționale, îmbunătățirea metodologiei și tehnicilor de determinare și analiză a eficienței economice și financiare; creșterea rolului pirghiilor financiar-bancare și a prețurilor, perfecționarea metodelor matematico-statistice în planificare, analiză și prognoză, perfecționarea relațiilor valutare și întărirea monedei naționale, dezvoltarea, modernizarea și diversificarea comerțului interior și a turismului, nivelul de trai al populației ș.a.m.d.

Cadrele didactice și cercetătorii pe tărîm economic desfășoară însă nu numai o activitate de cercetare științifică, ci participă și direct la opera de sprijinire practică a întreprinderilor în vederea soluționării anumitor probleme. În acest sens, s-a desfășurat o însemnată activitate în domeniul asistenței economice, asistență acordată citorva sute de unități din industrie, agricultură, construcții, comerț etc., fără a mai vorbi de faptul că au fost realizate contracte de cercetare științifică cu unități sau institute de cercetare din străinătate.

Punînd problemele teoretice și ale mișcării concrete a economiei noastre naționale pe primul plan, cercetarea științifică economică nu a omis nici pe cele ale *economiei mondiale*, lucru pe deplin firesc în condițiile creșterii contemporane a interdependențelor economice internaționale. Aceasta cu atît mai mult cu cît raportul dintre interdependență și independență este esențial, știindu-se că interdependența nu poate exista fără independență și că, acolo unde dispăre independența, interdependența se transformă în dependență. Au fost făcute ample eforturi pentru studierea tipologiei economiilor naționale, a subdezvoltării, a actualei faze a crizei sistemului capitalist, a influenței crizei economice occidentale asupra economiei mondiale, s-au extins lucrările de studiere a conjuncturii economice internaționale, lucrările care acum abordează nu numai țările capitaliste, dar și pe cele în curs de dezvoltare și socialiste. Un loc de seamă îl au preocupările privind acțiunea legii concordanței relațiilor de producție cu caracterul și nivelul forțelor de producție pe plan internațional, ținînd

seama că trecerea de la capitalism la socialism constituie conținutul principal al epocii contemporane.

O amplă activitate a fost desfășurată de economiștii români prin intermediul Academiei de Științe Sociale și Politice, pe tărîmul relațiilor științifice internaționale. S-a participat eficient la un număr însemnat de întâlniri cum sînt congresele mondiale ale economiștilor, cele de istorie economică, mesele rotunde consacrate noii ordini economice internaționale, intensificării cooperării economice internaționale și păcii și securității internaționale, coloeviile anuale și bianuale ce au loc sistematic pe teme de mare actualitate cu economiști din diferite țări. Menționăm, cu acest prilej, și faptul că un număr de lucrări economice românești au fost traduse în diferite țări.

Desigur, activitatea desfășurată pe tărîmul științei economice are încă numeroase lipsuri și neajunsuri atît pe linia profunzimii cercetării, cît și pe cea a promptitudinii obținerii rezultatelor și a eficienței practice.

Avînd la bază orientările partidului nostru, amplele analize făcute de tovarășul Nicolae Ceaușescu, cercetarea economică va continua și în viitor să aprofundeze problemele de bază ale României socialiste, sporirea eficienței cu care sînt utilizate legile economice obiective în activitatea practică de conducere și organizare a vieții economico-sociale. În perspective deschise întregului popor de către Congresul al XII-lea al P.C.R., pe primul plan urmează să stea studiarea problemelor reproducției socialiste de tip intensiv, ale acumulării și consumului, sporirii productivității muncii sociale, valorificării superioare a materiilor prime și energiei, reducerii consumurilor, utilizării intensive a fondurilor fixe, măririi mai accentuate a eficienței economice și rentabilității producției. Cercetarea economică va trebui să investigheze mai profund căile sporirii vitezei de introducere a progresului tehnic în economie, ale modernizării continue a structurii industriei, agriculturii și celorlalte ramuri ale economiei naționale etc. Se simte, de asemenea, nevoia unei contribuții sporite la analizarea și previzionarea direcțiilor noi de dezvoltare a societății în raport cu schimbările ce intervin în forțele de producție, în știință și tehnică. Drept urmare, va fi necesar să se cerceteze mai profund încă modalitățile de perfecționare a relațiilor de producție socialiste, ale întăririi și dezvoltării proprietății socialiste, ale colaborării și interacțiunii tot mai strînse a unităților de stat și cooperatiste, perfecționării în continuare a mecanismului economico-financiar în condițiile îmbinării organice, armonioase a conducerii unitare a economiei naționale cu autoconducerea muncitorească și autogestiunea economică a întreprinderilor etc.

Însuflețiți de țelurile înalte pe care cel de-al XII-lea Congres al partidului le pune în fața poporului și conștienți de sarcinile ce le revin, economiștii din țara noastră, cadre didactice, cercetători și practicieni, acționează cu toată vigoarea pentru transpunerea în practică a strategiei elaborate de Congres și, sub conducerea partidului, depun întregul lor efort pentru ridicarea țării și a poporului nostru spre culmile de progres material și spiritual pe care le merită.